

Mladen Stilinović

JESTLI NEMAJÍ CHLEBA, TAK AŤ JEDÍ KOLÁČE

kurátorka Branka Stipančić

výstava připravena ve spolupráci s vídeňskou galerií Martin Janda.

hunt kastner
Bořivojova 85 130 00
Prague 3 Czech Republic
huntkastner.com

Aranžmá z krajců chleba a koláčů na chodníku před galerií hunt kastner je poutačem na první samostatnou pražskou výstavu díla Mladena Stilinoviće. Pouliční akce s názvem *Pro Marii Antoinettu* se poprvé odehrála v roce 1998 v rámci akce *22% DPH na knihy*, jako protest proti zvýšení zdanění umění v nově vzniklém samostatném Chorvatsku. Věta JESTLI NEMAJÍ CHLEBA, TAK AŤ JEDÍ KOLÁČE, již údajně mladá královna pronesla v předvečer velké francouzské revoluce, rezonovala v různých kontextech a zdůrazňovala role těch, kdo mají a kdo nemají moc.

Od konce 70. let Stilinović zkoumal různé aspekty moci: moc jako předmět politiky, ideologie a umění, moc prolínající se jemnými mechanismy každodenního života. Ve svém zkoumání civilizačních a jazykových symbolů se prostřednictvím ironie, paradoxu a manipulace zaměřoval na politické promluvy a jejich odraz ve společnosti. Zajímal se zejména o moderní mýty jako čas, peníze, práci, chléb, komunikaci a nebál se přitom zpochybňovat nezpochybnitelné pravdy: čas jsou peníze, kdo šetří má za tři, práce šlechtí, chléb je dar boží, jazyk je komunikace... Umělec se podjal úkolu je všechny zpochybnit.

Výstava je plná koláčů, ale zaměřuje se na chudobu a nebezpečí. Je v ní *Houpačka s koláčem* – nástěnná instalace využívající talíře a koláče. Zatímco emoce vyjadřují radost, dostatek a nenucenost, mysl objevuje skutečný svět. Slogany na talířích tvořících dílo *Zákon chudých* (1993) odkazují na nespravedlnost, která je pevně svázána se zákonem: Noví páni – nové zákony, Extrémní spravedlnost je často extrémní nespravedlnost, Mnoho zákonů, málo práva, Ve válce zákony mlčí... Pravidla neplatí pro všechny stejně.

Lidé z instalace *Lidé s taškami* (2001) jsou fotografováni zezadu, když opouštějí bleší trh a vlečou nákupní tašky, dlouhé procesí šedých postav bez tváří na prašné cestě. Můžeme sledovat jejich stopy a následně na rubu fotografií číst, co se v daný okamžik odehrává v dějinách: útok na Světové obchodní centrum 9. září 2001, výročí pádu Vukovaru a následující exodus jeho obyvatel... tragédie, jež vrhají dlouhé temné stíny na každodenní život.

Umělec sám je protagonistou videa s názvem *Brambory brambory* (2001): podobně jako zemědělci, putující do měst, aby prodali brambory, jež vypěstovali, vykřikuje Stilinović z plna hrdla „brambory, brambory“, ale místo brambor prodává smetanové koláče, a to nikoli na ulici, ale uprostřed zasněžené lesní krajiny zalité sluncem. Jeho hlavními tématy jsou chudoba, sociální nespravedlnost a arogance mocných, ale zajímá se rovněž o jazyk a jeho inverze, metafory a ironie.

Poslední vystavené dílo, pocházející z roku 2008, nese stejný název jako dílo úvodní, pouze s drobnou úpravou: autor k němu doplnil rok (1968) a krajíce chleba ozdobil kameny podobnými těm, které protestující házejí po policistech. Mezi vztekem a revolucí je jen tenká hranice.

Koláče se ve Stilinovićově tvorbě objevily poměrně záhy: v díle *Vykořisťování mrtvého* (1984–1990) jako překvapivě neuctivý motiv mezi jinak vážnými a bolestnými tématy. Autor je kladl na podlahu do rohů galerií jako pozůstatky večírku. „Když na výstavě spatříme koláče,“ říkal k tomu Stilinović, „smějeme se a zajímáme se o to, co tam dělají. Působí žertovně a dětinsky,“ ale zároveň, jsme-li na to připraveni, mají vyvolávat hluboce odlišné emoce. Zdá se nám vhodné zvolat, stejně jako to kdysi učinil autor v reakci na vojenský rozkaz: „Koláče vpřed!“

Branka Stipančić, Záhřeb, Listopad 2020

Chtěli bychom poděkovat Ministerstvu kultury ČR a Městu Praze za dlouhodobou podporu našeho výstavního programu.